

Η Εσπεράντο σηνερα

2002-12-03

Σε έναν κόσμο που όλο και περισσότερο συναισθάνεται τα δικαιώματα των μειονοτήτων όπως και τη γλωσσική και πολιτισμική πολυποικιλία, η Διεθνής Γλώσσα Εσπεράντο κερδίζει το ανανεούμενο ενδιαφέρον παραγόντων με επιρροή.... Μη κυβερνητικές οργανώσεις και συνασπισμοί πιέζουν ώστε να τεθεί το ζήτημα περί της διεθνούς γλώσσας στην ημερήσια διάταξη των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.... Τον Ιούλιο του 1996 το Συμπόσιο Διεθνών Οργανισμών Νιτόμπε συγκάλεσε στην Πράγα ομάδα ανεξαρτητών ειδικών, η οποία ήλεγξε την παρούσα κατάσταση της Εσπεράντο και πρότεινε την ένταξή της σε επίκαιρες συζητήσεις περί των γλωσσικών δικαιωμάτων και της πολιτικής που αφορά τις γλώσσες. Η Διακήρυξη της Πράγας, ένας σύγχρονος επαναπροσδιορισμός των αξιών και στόχων της Εσπεραντικής Κίνησης, δίνει έμφαση στη γλωσσική δημοκρατία και τη διαφύλαξη της γλωσσικής πολυποικιλίας.... Μεταξύ των Εσπεραντιστών που ακούγονται τελευταία περιλαμβάνονται ο οικονομολόγος Reinhard Selten (βραβείο Νόμπελ 1994), η παγκόσμια πρωταθλήτρια σκακιού του 1996 Zsuzsa Polgár και ο Tivadar Soros, πατέρας του George Soros.... Οι "Γηγενείς Διάλογοι", πρόγραμμα που απασκoiπει στην ενθάρρυνση του συνεχούς διαλόγου μεταξύ των αυτοχθόνων λαών του κόσμου, παρακάμπτει τις τέως αποικιοκρατικές γλώσσες με τη χρήση της Εσπεράντο ως μέσου επικοινωνίας.... Ίδού κάποια πρόσθετα στοιχεία για τη σημερινή κατάσταση της Εσπεράντο.

Σκοπός και προέλευση. Τα βασικά στοιχεία της Διεθνούς Γλώσσας Εσπεράντο δημοσιεύθηκαν στην Βαρσοβία το 1887 από τον Δρα Λάζαρο Λουδοβίκο Ζάμενχοφ. Η ιδέα για το σχεδιασμό μιας διεθνούς γλώσσας, προοριζόμενη όχι να αντικαταστήσει τις εθνικές γλώσσες, αλλά ως βοηθητική πρόσθετη δεύτερη γλώσσα για όλους δεν ήταν νέα. Ο Ζάμενχοφ όμως είδε ότι μια τέτοια γλώσσα πρέπει να αναπτυχθεί μέσω συλλογικής χρήσης και για το λόγο αυτό, λοιπόν, περιόρισε την αρχική του πρόταση σε μια στοιχειώδη γραμματική και σε περιορισμένο αριθμό λέξεων. Η Εσπεράντο είναι σήμερα μία απολύτως ανεπτυγμένη γλώσσα που χρησιμοποιείται σε παγκόσμια κλίμακα και διαθέτει πλήρες εκφραστικό οπλοστάσιο. Πολλές από τις ιδέες του Ζάμενχοφ προηγήθηκαν αυτών του ιδρυτή και θεμελιωτή της σύγχρονης δομικής γλωσσολογίας Ferdinand de Saussure (του οποίου ο αδελφός René ήταν Εσπεραντιστής).

Χαρακτηριστικά. Η Εσπεράντο είναι προφορική και γραπτή γλώσσα. Το λεξιλόγιό της προέρχεται κυρίως από τις δυτικοευρωπαϊκές γλώσσες, ενώ η σύνταξη και η μορφολογία της παρουσιάζουν ισχυρή σλαβική επιρροή. Τα μορφήματα της Εσπεράντο είναι αμετάβλητα και συνδυάζονται σχεδόν απεριόριστα, σχηματίζοντας διαφορετικές λέξεις, με αποτέλεσμα η γλώσσα να έχει πολλά κοινά σημεία με τις μονοσυλλαβικής δομής γλώσσες, όπως η κινεζική, ενώ η εσωτερική δομή των λέξεων παρουσιάζει ομοιότητες με τις συγκολλητικής δομής γλώσσες, όπως η τουρκική, η σουαχίλι και η ιαπωνική.

Εξέλιξη. Στην αρχή η γλώσσα αποτελείτο από χίλιες περίπου ρίζες από τις οποίες ήταν δυνατόν να σχηματισθούν δέκα έως δώδεκα χιλιάδες λέξεις. Σήμερα τα πλήρη εσπεραντικά λεξικά περιλαμβάνουν δεκαπέντε έως είκοσι χιλιάδες ρίζες, από τις οποίες είναι δυνατόν να σχηματισθούν εκατοντάδες χιλιάδες λέξεις, ενώ η γλώσσα συνεχώς εξελίσσεται και η Εσπεραντική Ακαδημία παρακολουθεί τις σύγχρονες τάσεις. Στην διάρκεια των ετών, η γλώσσα χρησιμοποιήθηκε για κάθε σκοπό που μπορεί κανείς να φανταστεί, ακόμα και για μερικούς που δημιουργησαν αντιπαραθέσεις και προβλήματα. Η γλώσσα απαγορεύθηκε και οι χρήστες της υπέστησαν διώξεις και από το Στάλιν, ο οποίος τη θεωρούσε γλώσσα των «κοσμοπολιτών», και από το Χίτλερ, ο οποίος θεώρησε ότι επρόκειτο για γλώσσα των Εβραίων (Ο Ζάμενχοφ, δημιουργός της γλώσσας, ήταν εβραϊκής καταγωγής). Υπάρχουν ίσα με χίλια άτομα με την Εσπεράντο ως μητρική γλώσσα, παιδιά οικογενειών που τη χρησιμοποιούν στο σπίτι.

Χρήστες. Ο Παγκόσμιος Εσπεραντικός Σύνδεσμος (Universala Esperanto-Asocio - UEA) του οποίου τα μέλη αποτελούν το πιο δραστήριο μέρος της εσπεραντικής κοινότητας περιλαμβάνει εθνικούς συλλόγους σε 62 χώρες και ανεξάρτητα μέλη σε περισσότερες από 100. Το πλήθος των πωληθέντων βιβλίων διδασκαλίας της γλώσσας και το σύνολο των μελών των κατά τόπους συλλόγων δείχνουν ότι οι άνθρωποι που γνωρίζουν σε κάποιο βαθμό τη γλώσσα ανέρχονται σε πολλές εκατοντάδες χιλιάδες, ίσως και εκατομμύρια. Εσπεραντιστές υπάρχουν σε όλο τον κόσμο και, μάλιστα σε αξιοσημείωτο αριθμό σε χώρες τόσο διαφορετικές μεταξύ τους όπως η Κίνα, η Ιαπωνία, η Βραζιλία, το Ιράν, η Μαδαγασκάρη, η Βουλγαρία και η Κούβα.

Διδασκαλία της Εσπεράντο. Πολύ γρήγορα μαθαίνει κανείς να επικοινωνεί στοιχειωδώς στην Εσπεράντο, πράγμα που καθιστά την εκμάθησή της ιδεώδη εισαγωγή στη σπουδή ξένων γλωσσών. Μέσα σε διάστημα εβδομάδων οι σπουδαστές μπορούν να αρχίσουν να χρησιμοποιούν την Εσπεράντο για αλληλογραφία και μέσα σε διάστημα μηνών για εκπαιδευτικά ταξίδια στο εξωτερικό. Πειραματικές άτυπες μελέτες αποδεικνύουν ότι η εκμάθηση της Εσπεράντο έχει θετική επίδραση στην εκμάθηση δεύτερης και τρίτης γλώσσας. Παρότι η Εσπεράντο διδάσκεται σε κάποια σχολεία, ο συνηθέστερος τρόπος εκμάθησής της είναι ή με αυτοδιδασκαλία ή δι' αλληλογραφίας (με τη χρησιμοποίηση επιστολικού ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) ή με διδασκαλία στις εσπεραντικές λέσχες. Υπάρχουν διδακτικά βιβλία και μέθοδοι αυτοδιδασκαλίας σε περισσότερες από εκατό γλώσσες. Μια νέα ιστοσελίδα για καθηγητές της Εσπεράντο δίνει κάποια ιδέα για τη σύγχρονη διδακτική δραστηριότητα.

Επίσημη αναγνώριση. Το 1954 η Γενική Συνέλευση της UNESCO αναγνώρισε ότι οι επιτεύξεις της Εσπεράντο συμβαδίζουν με τους σκοπούς και τα ιδεώδη της UNESCO και έτσι εγκαθιδρύθηκαν επίσημες σχέσεις μεταξύ της UNESCO και του Παγκόσμιου Εσπεραντικού Συνδέσμου U.E.A. Η συνεργασία μεταξύ των δύο Οργανώσεων συνεχίζεται. Το 1997 ο Γενικός Διευθυντής της UNESCO κ. Amadou-Mahtar M'Bow μίλησε στο 62ο Παγκόσμιο Συνέδριο της Εσπεράντο. Το 1985 η Γενική Συνέλευση της UNESCO κάλεσε τα κράτη μέλη της και τους διεθνείς Οργανισμούς να προωθήσουν τη διδασκαλία της Εσπεράντο στα σχολεία και τη χρήση της στις διεθνείς συναλλαγές. Ο Παγκόσμιος Εσπεραντικός Σύνδεσμος (U.E.A.) έχει επίσης συμβουλευτικές σχέσεις με τον Ο.Η.Ε., την UNICEF, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, τον Οργανισμό Αμερικανικών Κρατών και το Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης.

Συνέδρια και ταξίδια. Περισσότερες από εκατό διεθνείς συναντήσεις και συνέδρια γίνονται κάθε χρόνο στην Εσπεράντο χωρίς μεταφραστές και διερμηνείς. Η μεγαλύτερη είναι το παγκόσμιο Εσπεραντικό Συνέδριο, που τα τελευταία χρόνια έγινε στην Αδελαΐδα της Αυστραλίας (1997), στο Μοντελιέ (1998), στο Βερολίνο (1999), στο Τελ Αβίβ (2000), στο Ζάγκρεμπ (2001) και στη Φορταλέζα της Βραζιλίας (2002). Τα προσεχή Παγκόσμια Συνέδρια θα γίνουν στο Γκέτεμποργκ της Σουηδίας (2003), στο Πεκίνο (2004) και στη Βίλνα της Λιθουανίας (2005). Το πρώτο Συμπόσιο Εσπεραντιστών σε αραβικές χώρες έγινε στο Αμάν το 2000, το πέμπτο Παναμερικανικό Συνέδριο έγινε στο Μεξικό το 2001 και το τελευταίο Ασιατικό Συνέδριο έγινε στη Σεούλ το 2002. Ο κατάλογος για το 2002 της "Pasporta Servo", μιας υπηρεσίας που λειτουργεί με τη φροντίδα του τιμήματος νέων του Παγκόσμιου Εσπεραντικού Συνδέσμου (U.E.A.), περιλαμβάνει διευθύνσεις 1200 Εσπεραντιστών σε 82 χώρες που προσφέρουν δωρεάν διανυκτέρευση σε Εσπεραντιστές ταξιδιώτες.

Έρευνα και Βιβλιοθήκες. Πολλά πανεπιστήμια περιλαμβάνουν την Εσπεράντο σε τμήματα γλωσσολογίας, μερικά δε την προτείνουν ως ανεξάρτητο μάθημα επιλογής. Αξίζει να σημειωθούν ιδιαίτερος το πανεπιστήμιο Eötvös Lóránd στη Βουδαπέστη, που απονέμει πτυχίο Εσπεραντομάθειας και το πανεπιστήμιο του Ροζναή στην Πολωνία, που παρέχει δίπλωμα διαγλωσσολογίας (με αντικείμενο

το όλο θέμα της διεθνούς γλώσσας). Η ετήσια βιβλιογραφία του αμερικανικού Modern Language Association καταγράφει τριακόσιες ειδικές εκδόσεις για την Εσπεράντο κάθε χρόνο. Η βιβλιοθήκη του Βρετανικού Εσπεραντικού Συνδέσμου διαθέτει περισσότερους από 20.000 τίτλους. Μεταξύ άλλων μεγάλων βιβλιοθηκών συγκαταλέγεται το Διεθνές Εσπεραντικό Μουσείο στη Βιέννη (τμήμα της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Αυστρίας), η Βιβλιοθήκη Hodler στα Κεντρικά Γραφεία του Παγκόσμιου Εσπεραντικού Συνδέσμου στο Ρότερνταμ και η Εσπεραντική Συλλογή στο Aalen της Γερμανίας. Μπορεί κανείς να συμβουλευθεί τις συλλογές της Βιέννης και του Aalen μέσω του Διαδικτύου και του διεθνούς βιβλιοδανειστικού συστήματος.

Επαγγελματικές επαφές και ειδικά ενδιαφέροντα. Στις εξειδικευμένες οργανώσεις των Εσπεραντιστών περιλαμβάνονται αυτές των γιατρών, συγγραφέων, σιδηροδρομικών, επιστημόνων, μουσικών και πολλές άλλες. Αρκετές από αυτές εκδίδουν τα δικά τους περιοδικά, οργανώνουν συνέδρια και φροντίζουν να πλουτίζεται η γλώσσα και να διαδίδεται η χρησιμοποίησή της για επαγγελματικούς και εξειδικευμένους σκοπούς. Η Διεθνής Ακαδημία Επιστημών του Αγίου Μαρίνου προωθεί τη συνεργασία στο πανεπιστημιακό επίπεδο. Πρωτότυπα και μεταφρασμένα έργα εκδίδονται τακτικά σε διάφορους τομείς, όπως της αστρονομίας, της πληροφορικής, της βοτανικής, της εντομολογίας, της χημείας, του δικαίου και της φιλοσοφίας. Υπάρχουν Οργανώσεις ειδικών ενδιαφερόντων, όπως των Προσκόπων και Οδηγών, των τυφλών, των σκακιστών, των παικτών του ιαπωνικού παιχνιδιού γκο κ.ά. Το Τμήμα Νέων του Παγκόσμιου Εσπεραντικού Συνδέσμου, το T.E.J.O. (Παγκόσμιος Εσπεραντικός Οργανισμός Νέων), οργανώνει συχνές διεθνείς συναντήσεις και εκδίδει τα δικά του περιοδικά. Βουδιστές, Σιντοϊστές, Ρωμαιοκαθολικοί, Κουάκεροι, Προτεστάντες, Μορμόνοι, Μπαχαιστές, έχουν τις δικές τους εσπεραντικές οργανώσεις και πολλοί όμιλοι κοινωνικής δραστηριότητας χρησιμοποιούν τη γλώσσα.

Λογοτεχνία. Η ανθούσα λογοτεχνική παράδοση στην Εσπεράντο έχει αναγνωρισθεί και από τη διεθνή ένωση συγγραφέων PEN International, η οποία αποδέχθηκε τη δημιουργία εσπεραντικού τμήματος κατά το 60ο συνέδριό της τον Σεπτέμβριο του 1993. Μεταξύ των αξιολογότερων σύγχρονων συγγραφέων στην Εσπεράντο περιλαμβάνονται οι μυθιστοριογράφοι Trevor Steele (Αυστραλία), István Némere (Ουγγαρία) και Sromenka Štimec (Κροατία), οι ποιητές William Auld (Σκωτία), Mihail Gišpling (Ρωσία / Ισραήλ) και Abel Montagut (Καταλονία) και οι δοκιογράφοι και μεταφραστές Probal Dašgupta (Ινδία), Fernando de Diego (Βενεζουέλα) και Kurisu Kei (Ιαπωνία). Ο Auld είχε προταθεί για το Νόμπελ λογοτεχνίας το 1999 και το 2000 για την προσφορά του στην ποίηση.

Μεταφράσεις. Μεταξύ των λογοτεχνικών μεταφράσεων που εκδόθηκαν πρόσφατα, περιλαμβάνονται “Ο Γέρος και η Θάλασσα” του Χέμινγουэй, “Ο Αρχοντας των Δακτυλιδιών” του Τόλκιεν, “Εκατό Χρόνια Μοναξιάς” του Γκαρσία Μάρκες, τα “Ρουμπαγιάτ” του Ομάρ Καγιάμ, “Το Τενεκεδένιο Ταμπούρλο” του Γκρας, “Το Βιβλίο των Θανάτων” του Μάρκο Πόλο και η μεγάλη οικογενειακή σάγκα του Τσάο Χουεσίιν “Το Όνειρο του Κόκκινου Σπιτιού”. Για τα παιδιά, στον Αστέριξ, στον Winnie-the-Pooh και στον Τεν-Τεν προστέθηκαν ο “Αχτένιστος Πέτρος” και η “Πίπη Φακιδομύτη”, ενώ όλα τα βιβλία της σειράς «Η Κοιλιά των Μούμιν» της παγκοσμίως γνωστής Φιλανδής συγγραφέα Tove Jansson, όπως επίσης τα βιβλία της σειράς «Ο Μάγος του Οζ» του L. Frank Baum μπορεί κανείς να τα βρει στο Διαδίκτυο. Στα βιβλία που γράφτηκαν πρωτοτύπως στην Εσπεράντο και μεταφράστηκαν έπειτα σε άλλες γλώσσες περιλαμβάνεται η “Μασκαράτα του Θανάτου” που εκδόθηκε στην Εσπεράντο το 1965 από τον Tivadar Soros, πατέρα του ζάπλουτου μεγαλοκερδοσκόπου George Soros, και όπου περιγράφονται οι εμπειρίες και η επιβίωση της οικογένειάς του κατά την ναζιστική κατοχή της Βουδαπέστης. Αυτό το έργο εκδόθηκε προσφάτως στην αγγλική, στην Αγγλία (2000) και στις Η.Π.Α. (2001) και έχει ήδη εκδοθεί επίσης στην ρωσική, γερμανική και τουρκική.

Θέατρο και κινηματογράφος. Θεατρικά έργα δραματουργών τόσο διαφορετικών μεταξύ τους όσο ο Γκολντόνι, ο Ιονέσκο, ο Σαίξπηρ, και ο Άλαν Άικμπορν έχουν ανεβαστεί τα τελευταία χρόνια στην Εσπεράντο. Πολλά έργα του Σαίξπηρ υπάρχουν σε εσπεραντικές μεταφράσεις. Μία από τις πιο πρόσφατες παραστάσεις στην Εσπεράντο ήταν αυτή του “Βασιλιά Ληρ” στο Ανόι του Βιετνάμ, το Δεκέμβριο του 2001, με Βιετναμέζους ηθοποιούς. Παρότι ο “Μεγάλος Δικτάτορας” του Τσάπλιν χρησιμοποιήσε εσπεραντόγλωσσες πινακίδες σε πολλές σκηνές του, οι μεγάλοι μήκους ταινίες δεν είναι πολλές. Αξιοσημείωτη εξαίρεση αποτελεί η ταινία “Incubus” (“Εφιάλης”), της οποίας οι διάλογοι είναι αποκλειστικώς στην Εσπεράντο.

Μουσική. Η μουσική σκηνή της Εσπεράντο περιλαμβάνει ελαφρά και λαϊκά και τραγούδια, ροκ, κμπάρε, μονωδίες, χορωδιακά έργα και μελόδραμα. Λαοφιλείς συνθέτες και καλλιτέχνες, περιλαμβανομένων του Βρετανού Elvis Costello και του Michael Jackson από τις ΗΠΑ, έχουν ηχογραφήσει στην Εσπεράντο κομμάτια που έχουν εμπνευσθεί από τη γλώσσα ή την έχουν χρησιμοποιήσει στο διαφημιστικό τους υλικό. Κάποια κομμάτια του καθ’ ολοκλήριαν στην Εσπεράντο άλμπουμ της Warner Brothers “Esperanto”, που πρωτοεμφανίστηκε στην Ισπανία τον Νοέμβριο του 1996, έφθασαν σε υψηλές θέσεις στις ισπανικές λίστες των μουσικών επιτυχιών. Στα κλασικά έργα για ορχήστρα και χορωδία με κείμενα στην Εσπεράντο περιλαμβάνονται και η “Καρδιά Σούτρα” του Lou Harrison και η πρώτη συμφωνία του David Gaines, αμφοτέρων από τις ΗΠΑ. Μουσική στην Εσπεράντο μπορεί κανείς να βρει στο Διαδίκτυο, όπου υπάρχουν επίσης μερικές σελίδες αφιερωμένες στο εσπεραντικό караόκε.

Περιοδικές εκδόσεις. Περισσότερα από 100 περιοδικά και επιθεωρήσεις εκδίδονται τακτικά στην Εσπεράντο. Σε αυτά περιλαμβάνονται το μηνιαίο περιοδικό ειδήσεων “MONATO”, το φιλολογικό περιοδικό “FONTO” και το περιοδικό του Παγκόσμιου Εσπεραντικού Συνδέσμου “ESPERANTO”. Το δεκαπενθήμερο ειδησιογραφικό “EVENTOJ” εκδίδεται ήδη και ηλεκτρονικά, όπως επίσης και το “MONATO”, ενώ μερικά περιοδικά διαθέτουν διαδικτυακά αρχεία. Υπάρχουν επίσης περιοδικά για την ιατρική και την επιστήμη, θρησκευτικά περιοδικά, νεανικά περιοδικά, επιμνημοφυλάκια και άλλα φιλολογικά, καθώς επίσης και εξειδικευμένα περιοδικά.

Ραδιόφωνο και τηλεόραση. Ραδιοφωνικοί σταθμοί στη Βραζιλία, Κίνα, Κούβα, Εσθονία, Ουγγαρία, Ιταλία και Πολωνία έχουν προγραμματισμένες εκπομπές στην Εσπεράντο, όπως επίσης και ο ραδιοφωνικός σταθμός του Βατικανού. Μερικά προγράμματα μεταδίδονται επίσης δια του Διαδικτύου. Τηλεοπτικοί σταθμοί σε διάφορες χώρες, παρουσιάζουν προγράμματα εκμάθησης της Εσπεράντο, μεταξύ δε αυτών περιλαμβάνεται και η πρόσφατη προσαρμογή του προγράμματος του BBC “Muzzy in Gondoland” σε 16 εκπομπές από το πολωνικό Κανάλι Ένα.

Διαδίκτυο. Τα ηλεκτρονικά δίκτυα είναι το ταχύτερα αναπτυσσόμενο μέσον επικοινωνίας μεταξύ των χρηστών της Εσπεράντο. Υπάρχουν μερικές εκατοντάδες λίστες συζητήσεων στην Εσπεράντο, που καλύπτουν ευρύτατο φάσμα θεμάτων, από την οικογενειακή χρήση της γλώσσας ως τη γενική θεωρία της σχετικότητας. Η Εσπεράντο χρησιμοποιείται ευρύτατα στα λεγόμενα «chat rooms», τύπου ICQ, IRC και Pal Talk. Οι ιστοσελίδες στην Εσπεράντο ανέρχονται σε εκατοντάδες χιλιάδες. Μερικές είναι προσπελάσιμες μέσω της Εικονικής Εσπεραντικής Βιβλιοθήκης στο <http://www.esperanto.net/veb/>, άλλες ανευρίσκονται με την πληκτρολόγηση της λέξης “Esperanto” σε οποιοδήποτε ηλεκτρονικό ευρετήριο.

Υπηρεσίες του Παγκόσμιου Εσπεραντικού Συνδέσμου (U.E.A.). Ο Παγκόσμιος Εσπεραντικός Σύνδεσμος εκδίδει βιβλία, περιοδικά και επετηρίδα με κατάλογο των εσπεραντικών οργανώσεων και των τοπικών εκπροσώπων σε όλο τον κόσμο. Αυτές οι εκδόσεις μαζί με τις πληροφορίες για δίσκους, κασέτες κ.τ.λ. περιλαμβάνονται στον κατάλογο εκδόσεων του U.E.A., που διατίθεται επίσης και ηλεκτρονικά (). Η Υπηρεσία Προμήθειας Βιβλίων του Συνδέσμου διαθέτει απόθεμα από 3.500 τίτλους. Ο U.E.A. εκδίδει ένα τρίγλωσσο (αγγλικά, γαλλικά και εσπεράντο) ενημερωτικό δελτίο, επιγραφόμενο “Esperanto-Dokumentoj”, που περιλαμβάνει μελέτες και ανακοινώσεις για την τρέχουσα κατάσταση της Εσπεράντο και διατίθεται από τα κεντρικά γραφεία του U.E.A. στο Ρότερνταμ.

Για περισσότερες πληροφορίες για την Εσπεράντο, επικοινωνήστε με τον Παγκόσμιο Εσπεραντικό Σύνδεσμο (U.E.A.) στη διεύθυνση Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, Nederlando (τηλ. +31-10-436-1044, φαξ 436-1751, ηλ. δ/ση uea@inter.nl.net), στη διεύθυνση: 777 United Nations Plaza, New York, NY 10017, USA (τηλ.: +1-212-687-7041, φαξ: 949-4177), ή μέσω των ιστοσελίδων του .